

Teadusuuringu lähteülesanne nr 1

TRANSIIDI MÕJUULATUS EESTI MAJANDUSES

1. TAUSTAINFO

Uuringu tellija Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon (edaspidi LTA) on Eestis logistikateenuste osutamise ja transiidiga tegelevaid ettevõtteid koondav mittetulundusühing. LTA on Eesti Logistikaklastri juhtpartner. Lisainformatsioon kodulehel www.transit.ee

Logistikateenused omavad Eesti Panga andmeil Eesti teenuste ekspordis suurimat osakaalu, moodustades 40% kogu Eesti teenuste ekspordimahust. Teenuste eksporditavate moodustab 1/3 kogu Eesti ekspordist. Eksporditavate logistikateenuste puhul tasub Eestis registreeritud logistikateenuse pakkujale arve väljaspool Eestit resideeruv klient.

Transiit on üks eksporditavate logistikateenuste kategooriatest, mille puhul transporditavad, ümberlaetavad, ladustatavad ning muul moel lisandväärtustatavad kaubad ei pärine Eestist ja nende lõppsihtpunktiks ei ole Eesti, vaid nende kaupade teekond algsest lähtepunktist lõppsihtkohta kulgeb Eesti kaudu.

2. HÜPOTEES

Transiidi agregeeritud mõjuulatuseks on kolmandik Eesti siseriiklikust kogutoodangust (SKT).

3. PROBLEMIKIRJELDUS

Eestis puudub arusaam transiidi mõjuulatusest meie majanduses. See on tingitud mitmete asjaolude koosmõjust, millest olulisimaiks on kolm järgmist:

3.1. Puudub täielik ülevaade Eestit läbivatest transiidimahtudest. Kui sadamate kaubakäibes ja raudteevedude puhul on transiidi osakaal suures osas tuvastatav (erandeiks on osad ro-ro ja konteinerveod), siis maantee- ja õhustranspordi transiidimahtude statistikat eraldi kusagil välja ei tooda. Samuti ei käsitle Eestis kogutav ja esitatav statistika transiiti eraldi, vaid ekspordi ja impordi osana. Nii on näiteks statistiliselt Eesti ühtedeks suurima mahuga eksporditavateks naftasaadused ja mineraalained, mis tegelikult pärinevad Venemaalt ja Kesk-Aasiast;

3.2. Puudub ülevaade transiidi otsesest mõjust Eesti majandusele.

3.2.1. Puudub ülevaade transiidiga tegelevate ettevõtete ja nende töötajate arvust, kvalifikatsioonist ning tasumääradest, samuti nende ettevõtete poolt transiidi teenindamisel loodavast lisandväärtusest;

3.2.2. Puudub ülevaade tänu transiidile vähenenud koormusest maksumaksjale. Täpsemalt, millisest maksukoormusest on Eesti maksumaksja vaba seetõttu, et osa riigi tuludest on osutunud võimalikuks teenida tänu transiidile?

(Näide: Reisirongiliiklust doteeritakse Eestis olulises osas raudteekaubavedude arvel, mille mahtudest ~80% moodustab transiit);

3.3. Puudub ülevaade transiidi kaudsest mõjuulatusest Eesti majanduses.

3.3.1. Lisaks otseselt transiitkaupade käitlemisega tegelevatele ettevõtetele on transiidiga kaudselt seotud ka erinevad koostööpartnerid ja seda mitme ringina. Puudub ülevaade selle kohta, kui palju ja milliseid kaudseid töökohti on võimaldanud luua transiit. Millise kvalifikatsiooni ja tasumääradega on need töökohad? Kui paljud ja millised Eesti ettevõtted osutavad milliseid teenuseid ning millises mahus otseselt transiidiga tegelevatele ettevõtetele? Kui suur on nende ettevõtete poolt kaudselt transiidiga seonduvate teenuste osutamisel loodud lisandväärtus?

(Näide: Täielikult transiidilogistikale spetsialiseerunud Eesti ettevõtte omab sadamas terminali, kus osutatakse kauba ümberlaadimis-, ladustamis- ja lisandväärtustamisteenuseid. Ettevõtte annab otseselt tööd mõnekümnele inimesele. Samas on kirjeldatud ettevõtte andnud ja annab kaudselt tööd oluliselt suuremale hulgal inimestele erinevates partnerfirmades. Kirjeldatud transiiditerminali taristu ning terminali enda rajamiseks on olnud vajalikud projekteerimis-, ehitus- ja ehitusjärelvalveteenused, kinnisvara vajab järjepidevat hooldust ja haldamist, valvet, valgustust, kütet, elektrienergiat. Ettevõttele on tegutsemiseks vajalikud bürooseadmed, side-, infotehnoloogilised-, panga- ja kindlustusteenused. Sadamas tööl käimiseks vajatakse kas transpordivahendeid või transporditeenuseid jne. Ühtegi loetletud tegevust ei teostataks, kui puuduks sadamas tegutseva ettevõtte terminali läbiv transiitkaubavoog.);

3.3.2. Puudub ülevaade transiidi tõttu Eestis tegutsevatest ettevõtetest, kes ei ole logistikafirmade teenusepakkujad, vaid nende kliendid või klientide esindajad. Puudub ülevaade, kui palju selliseid ettevõtteid Eestis tegutseb? Milline on nende tööhõive ja milliste tasumääradega? Millist lisandväärtust need ettevõtted Eesti jaoks loovad?

Mitte kõik Eesti transiidiga seonduvad logistikateenused ei klassifitseeru eksporditeenustena. Seda juhtudel, mil transiidilogistikateenust osutatakse Eestis registreeritud ettevõtte poolt samuti Eestis registreeritud kliendile, ent osutatava teenuse objektiks olev kaup ei pärine Eestist, selle lõppsihtpunktiks ei ole Eesti, vaid selle teekond algsest lähtepunktist lõppsihtkohta kulgeb Eesti kaudu. Niisugustel puhkudel on re-eksportööriks klient, kellele transiidilogistikateenust osutatakse. *(Näide: Eesti kaudu liikuva transiitkauba omanikuks, kellele osutatakse Eesti logistikafirma poolt transiidilogistikateenust, on Eestis registreeritud rahvusvahelise kaubandusega tegelev ettevõtte.)*

3.3.3. Puudub ülevaade transiidi poolt võimaldatud ja toetatud, ent transiidiga mitteseotud majandustegevuse valdkondadest. Transiidiga tegelemise põhieeldusteks on majandusgeograafiliselt soodne asukoht, piisava läbilaskevõimsusega taristu, head transpordiühendused, lao- ja terminalirajatised, professionaalsed logistikateenused, optimaalsed kogukulud ning maksimaalselt suur loodav lisandväärtus. See võimaldab konkureerida edukalt alternatiivsete transpordikorridoridega ja kinnistada kaubavooge pikaks ajaks.

Omades eelloetletud võimekusi, on ühtlasi loodud ka eeldused transiitriigi, antud kontekstis Eesti, oma ettevõtete konkurentsivõimelisemaks välismajandustegevusteks sama taristut,

terminale, transpordiühendusi ning logistikateenuseid kasutades. Arvestades Eesti eksportivate ning importivate ettevõtete suhteliselt väikeste mahtudega, ei oleks olnud praegu eksisteeriva logistikasüsteemi rajamine ilma transiidita mõeldav. Seega on transiit võimaldanud kaudselt areneda ka paljudel transiidiga mitteseotud majandustegevuse valdkondadel. Paraku puudub ülevaade, millised tegevusvaldkonnad ja ettevõtted on arenenud tänu transiidile? Kui suurt kaudset rolli etendab transiit nende tegevuse võimalikkuses, konkurentsivõimes ja jätkusuutlikkuses? Kui palju selliseid ettevõtteid on? Kui suure tööhõive need ettevõtted tagavad? Milline on nende ettevõtete poolt loodav lisandväärtus?

(Näide: Ilma transiidimahtudeta külastaksid konteinerlaevad Tallinna sadamat oluliselt harvemini, kuna Eesti enda ekspordi- ja impordimahud on tagasihoidlikud. Tänu transiidile on konteinerlaevade sisenemised sagedased, mis laiendab Eesti eksportööride valikuvõimalusi, alandab logistikakulusid ning kasvatab nende konkurentsivõimet sihtturgudel.)

4. UURINGU EESMÄRK

Tellitava uuringu eesmärgiks on selgitada välja transiidi kogu mõjuulatus Eesti majanduses.

5. UURINGU SISU JA OODATAVAD TULEMUSED

Uuringuga tuleb selgitada välja

1. Eestit läbivad transiidimahud lähtudes probleemikirjelduse punktist 2.1., hõlmates kõik transpordiliigid ning välistades kattuvused (sama kaupa ei arvestata mitu korda). Erandiks on transiitreisijad, keda tuleb loetleda igal Eesti transiidina läbimise korral;
2. transiidi otsene mõju Eesti majandusele lähtudes probleemikirjelduse punktist 2.2.;
3. transiidi kaudne mõjuulatus Eesti majanduses lähtudes probleemikirjelduse punktist 2.3.

Kohustuslikud nõuded

- Uuring tuleb läbi viia ainult usaldusväärsetele allikatele tuginedes. Kõik kasutatud allikad peavad olema viidatud.
- Uuringu meetodika peab minimeerima subjektiivsuse ning andma kõikidele lähteülesandes esitatud küsimustele võimalikult objektiivsed vastused.
- Uuringu meetodika peab olema kirjeldatud niivõrd selgelt, et sama meetodikat kasutades oleks võimalik uuringu tulemusi kontrollida.
- Uuringu ja selle tulemuste esitlemise keeleks on eesti keel.
- Uuringu raport ja selle lisad tuleb esitada elektroonilisel kujul.

6. PAKKUMINE PEAB SISALDAMA

- 6.1. Pakkumise esitaja(te) rekvisiite ja tutvustusi koos varem teostatud tööde ülevaatega;
- 6.2. Uuringurühma koosseisu koos rühmeliikmete CV-dega;
- 6.3. Kasutatava meetodika kirjeldust;
- 6.4. Uuringu läbiviimise ajakava;
- 6.5. Uuringu läbiviimise maksumust ja detailset eelarvet.

7. TELLIJAJA KONTAKTISIK

Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon

Andres Valgerist, juhatuse esimees

Tel: +372 5152270

E-post: andres@transit.ee